

Språkförsvaret och kampen för en språklag i Sverige

Af Per-Åke Lindblom 9. februar 2010 • I kategorien Sprogpolitik •

[Språkförsvaret](#) är ett ideellt, partipolitiskt obundet nätverk. Språkförsvaret står språkpolitiskt på tre ben: 1) vi försvarar svenska språket, särskilt gentemot engelskans expansion; 2) vi förordar mångspråkighet och 3) mellanordisk språkförståelse. Vi strävar efter att uppnå största möjliga enighet kring dessa frågor.

Språkförsvaret startade som privat hemsida redan 2002. Denna händelse i det fördolda uppmärksammades faktiskt i efterhand, 2007, av Tommaso M. Milani i en [avhandling](#) vid Stockholms universitet, i vilken han hävdade att detta var den ena signifikanta språkhändelsen i Sverige detta år – den andra var Fredrik Lindströms tv-serie "[Värsta språket](#)". Flera likasinnade anslöt sig successivt, men först under våren 2005 var vi tillräckligt många för att kunna bilda ett nätverk. Vi uppnådde en kritisk massa, som innebar att vår verksamhet kunde expandera.

□

Kampen för en svensk språklag

I samband med bildandet av nätverket 2005 bestämde vi oss för att kampen för genomförandet av en svensk språklag var nätverkets huvuduppgift framöver. Situationen var absurd; det fanns [fem officiella minoritetsspråk](#) i Sverige, men inget officiellt huvudspråk. Svenska var [officiellt språk i Finland](#), men inte i Sverige. Det viktigaste skälet för en språklag var dock att den skulle bromsa engelskans expansion, eftersom svenskan hade lidit stora domänförluster inom den högre utbildningen och näringslivet liksom att engelskan hade börjat tränga in som undervisningsspråk i skolväsendet. I argumentationen påpekade vi också att engelskans frammarsch skedde på bekostnad av kunskaperna i andra främmande språk, särskilt bland den unga generationen. Vi hänvisade vidare till en omvärldsanalys, som innebar att engelskans relativa betydelse – inte dess roll som lingua franca – skulle minska i framtiden, framför allt på grund av Kinas och vissa andra stormakters ekonomiska expansion. Sist men inte minst ansåg vi att själva diskussionen om behovet av en svensk språklag skulle fungera medvetandehöjande.

Betänkandet [Mal i mun](#) hade utarbetats redan 2002, men fortfarande våren 2005 hade den dåvarande socialdemokratiska regeringen inte lagt fram någon proposition till riksdagen. Språkförsvarets uppgift bestod alltså i att driva på denna utveckling och därför skrev vi många artiklar, som publicerades i pressen sommaren-hösten 2005. Inför riksdagsbehandlingen av regeringspropositionen [Bästa språket](#) november 2005 försökte Språkförsvaret medvetet påverka riksdagsledamöterna, särskilt oppositionspartierna, att riksdagen borde besluta att svenskan skulle bli officiellt språk i Sverige. Detta förslag föll med knappast möjliga marginal, 147 röster mot 145, eftersom miljöpartiet gick ihop med de borgerliga partierna.

De efterföljande reaktionerna och debatten blev så kraftiga att den dåvarande kulturministern Leif Pagrotsky under våren 2006 tog initiativ till ett möte för att diskutera en lagändring med de övriga riksdagspartierna. Fortsatta diskussioner stupade emellertid på att Folkpartiet drev kravet att svenskt medborgarskap i fortsättningen skulle förutsätta ett obligatoriskt språktest. Samtidigt insåg naturligtvis alla borgerliga partier att de kunde gå till val på att svenskans ställning skulle lagstadgas i Sverige.

Redan strax före valet september 2006 publicerade medlemmar i Språkförsvaret ett [utkast till språklag](#) för Sverige. Genom detta utkast ville vi alltså konkret askädliggöra en svensk språklag, som på sikt skulle skydda det svenska språket från engelskans ökande användning inom hela samhällssektorer. Därvid skulle språklagen

"ange den enskildes rättigheter och myndigheters/organisationers/företags skyldigheter, samt även innehålla bestämmelser om sanktioner;

- vara kortfattad och överskådlig;*
- utgöra den rättsliga basen för att svenska, och inte engelska, också i framtiden fungerar som det gemensamma, offentliga språket i Sverige;*
- fungera som en ramlag, som hänvisar till olika förordningar och föreskrifter, om dessa redan innehåller bestämmelser om språkanvändning;*
- samtidigt vara överordnad alla andra förordningar och föreskrifter, som i något avseende behandlar svenska språkets ställning.*

I förordet framhöll vi också att "Språklagens syfte är således inte att motverka den inlänning av ord som alltid förekommer i ett levande språk...."

Naturligtvis var vi inte så naiva att vi ens för ett ögonblick inbillade oss att regeringen skulle anta detta utkast som sitt. Däremot var regeringen och senare dess utredare, Bengt-Åke Nilsson, tvungna att på något sätt förhålla sig till utkastet och de idéer som det uttryckte. Den som jämför detta utkast med den [språklag](#), som riksdagen antog den

Seneste sprognyheder

19/3	Evolution i sprog: Dovenskab har Åndret ord videnskab.dk
30/10	Hvem taler: Kan du hÅre forskel på menneske og maskine? www.dr.dk
6/3	Dansk Årer: Tosprogede bÅrn bliver sprogligt forsÅmt www.bt.dk
28/2	Flere og flere ordblinde Årter på universitetet - Magisterbladet magisterbladet.dk
22/2	Keeper eller mÅlmand å" hvilket ord er bedst? Dansk Sprogn Åvn dsn.dk

28/3	Indigenous languages come from just one common ancestor, researchers say - ABC News (Australian Broadcasting Corporation) www.abc.net.au
27/3	UVic news - University of Victoria www.uvic.ca
26/3	New York Nonprofit Media: Native American nonprofit aims to boost community health by teaching Lakota language nynmedia.com
22/3	Teenage business owner aims to revitalize Blackfoot language globalnews.ca
19/3	Language revival preserving history www.smh.com.au

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på Sprog museet.dk på et større kort

Nye kommentarer

Artikler om

Arkiv

20/5 2009, kan hitta både intressanta likheter och skillnader. Språkförsvaret var för övrigt den enda organisation som försökte ändra på regeringens [kommittédirektiv](#); vi bereddes också möjlighet att som enda gräsrotsorganisation delta i remissarbetet och sammanträffade två gånger med utredaren eller hans sekreterare.

”Värna språken”

När utredningen ”[Värna språken – förslag till språklag](#)” offentliggjordes den 18/3 2008, var Språkförsvaret först ut på banan med att formulera ett [remissvar](#). Vi publicerade för övrigt [samtliga remissvar](#) i en särskild sektion på vår webbplats. Orsaken till detta var inte något allmänt förteckningsraseri utan erfarenheter från Mål-i-mun-utredningen 2002. Den gången lyckades regering och press sprida en felaktig bild av hur remissinstanserna förhöll sig till frågan om lagstiftning av svenska språket. Detta ville vi alltså förekomma genom att lägga ut alla svar.

I remissvaret skrev vi att det var ”ett stort steg framåt att det nu finns ett förslag till språklag, som fr. a. anger svenska språkets status. Lagen syftar också till att värna svenskan och den språkliga mångfalden samt ’den enskildes tillgång till språk’. De nationella minoritetsspråkens ställning regleras också i annan lag.

Författningsförslaget har karaktären av en ramlag, som kan byggas ut och kompletteras. Förslaget innehåller flera viktiga markeringar som:

- att svenskan är samhällets gemensamma språk, som alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden (5 §);
- att det allmänna har ett särskilt ansvar för att svenskan används och utvecklas och för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och teckenspråket (6, 8 och 9 §);
- att svenska är officiellt språk i internationella sammanhang och i EU. Den som företräder Sverige i EU ska använda svenska när tolkning erbjuds, om det inte av särskilda skäl är lämpligare att använda ett annat språk (13 – 14 §);
- att den som har ett annat modersmål, läs invandrarspråk, än de språk som anges i första stycket, ska ges möjlighet att utveckla och använda sitt modersmål (15 §). ”

Språkförsvaret hade naturligtvis också viktig kritik mot författningsförslaget (se nästa stycke), men denna kunde inte undanskymma det faktum att förslaget var i huvudsak bra. Den överordnade uppgiften för Språkförsvaret bestod nämligen i att bidra till att en språklag baxades fram

”Språk för alla” – en språklag för alla

Den [språklagsproposition](#) som regeringen förelade riksdagen den 9/3 2009 innehöll vissa försämringar jämfört med ”Värna språken”, bl.a. hade passusen ”den som företräder Sverige i EU ska använda svenska när tolkning erbjuds, om det inte av särskilda skäl är lämpligare att använda ett annat språk” strukits. Detta gick Vänsterpartiet emot i en [motion](#), i vilken Vänsterpartiet också kritiserade regeringen för att den tog för lätt på språksituationen inom högskolan. Socialdemokraterna lade dessutom fram en motion, som bl.a. yrkade på att regeringen ofördröjligen skulle byta ut de engelskspråkiga e-postadresserna till svenskspråkiga. Språkförsvaret stödde självfallet båda dessa motioner.

Språklagen antogs alltså enhälligt av riksdagen den 20/5 2009, vilket var en markering av stort symboliskt värde, samtidigt som de nämnda motionerna avslogs. Vari bestod då Språkförsvarets [kritik](#) mot såväl ”Värna språkens” författningsförslag som den antagna språklagen?

- Språklagen är enbart en skyldighetslag, medan Språkförsvaret menar att den skall vara en kombinerad **skyldighets- och rättighetslag**. Användningen av ett språk är framför allt en rättighet som medborgarna måste kunna åberopa om deras rättigheter kränks.
- Språklagen har inga sanktionsmöjligheter, vilket betyder att brott mot lagen inte får några konsekvenser.
- Språklagen är en ramlag men måste också innehålla övergripande bestämmelser vad gäller viktiga domäner som exempelvis högskolan.
- Språklagen omfattar bara den offentliga sektorn. Språkförsvaret menar att lagen också måste gälla företag som i huvudsak ägs av svenska medborgare, företag med huvudkontor i Sverige och företag som verkar i Sverige med avtal med svensk myndighet.

- Språkförsvaret anser att termerna *officiellt språk* eller *nationalspråk* är bättre än *huvudspråk*.
- *Språkförsvaret ansåg att skrivningen om svenskan i EU enligt "Värna språken" skulle ha stått kvar liksom att språklagen skulle ha innehållit vissa övergripande bestämmelser om svenska språkets ställning inom högskolan.*

Det säger sig självt att detta är en tung och principiell kritik av språklagen. Här nöjer jag mig med att kommentera den första punkten. Det är särskilt märkligt att språklagen enbart är en skyldighetslag och att det allmänna erbjuder "tillgång" till språk, som så att säga serveras von oben. Tre av Sveriges grundlagar, regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen, innehåller samtliga rättighetskataloger. Den fjärde grundlagen, successionsordningen, gäller inte för vanliga medborgare. Frågan om skyldigheter och rättigheter är helt enkelt två sidor av samma mynt. Det är en skyldighet för myndigheterna, ja. Men om svenskan ska kunna användas inom alla samhällsområden är det faktiskt fråga om en rättighet för medborgarna! Därför måste en språklag vara så utformad att den enskilde medborgaren kan åberopa denna i den händelse medborgarens språkliga rättigheter kränks.

[Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk](#), som utfärdades den 11/6 2009, använder ordet "rätt" inte mindre än 14 gånger i texten. Varför saknar då språklagen begrepp som rättighet/rätt? Det beror förmodligen på att regeringens [kommittédirektiv](#) uteslöt sanktioner och att man på regeringshall var rädda för konsekvenserna om lagen t.ex. öppnade för studenters och blivande forskares rätt att undervisas, examineras och skriva uppsatser och avhandlingar på svenska. Den nuvarande högskoleförordningen anger nämligen inga språkliga rättigheter alls.

Uppföljning av språklagen

Språklagen trädde i kraft den 1/7 2009. Det fanns de som dömde ut språklagen på förhand som en tandlös lag. Språkförsvaret menade att den analysen mycket väl kunde vara sann, men att detta i så fall borde demonstreras i praktiken genom att lagen prövades. Man blir inte tagen på allvar om man står vid sidan om och utbrister: Lagen kommer aldrig att fungera!

Både Språkförsvaret och Olle Josephson, tidigare chef för Språkrådet, [anmälde](#) därför regeringens engelskspråkiga e-postadresser till Riksdagens Justitieombudsman (JO) drygt en vecka efter att lagen hade trätt i kraft. Språkförsvaret följde sedan upp med tre andra JO- anmälningar under sommaren och hösten, nämligen [mot Stockholms stad](#) för diverse engelskspråkiga beteckningar och slagord, exempelvis "Stockholm – The Capital of Scandinavia", [mot Luftfartsverket](#) för att ha ersatt benämningen "flygplats" med "airport" och slutligen [mot Kristianstads kommun](#) för dess slogan "Spirit of food". Dessutom har JO-anmälningar gjorts av privatpersoner utan anknytning till Språkförsvaret. Samtliga dessa JO-anmälningar har väckt mycken uppmärksamhet i massmedierna och enligt vår uppfattning har de också stort stöd bland allmänheten.

Samtliga dessa anmälningar behandlas för närvarande av JO. JO har faktiskt hunnit behandla en anmälan, som inlämnades innan språklagen började gälla. Denna första anmälan avsåg ett forskningsråd, Formas, som inte ville att forskningsansökningar skulle kunna skrivas på svenska. JO gav anmälaren rätt den 27/10 2009. I sin motivering skrev JO: "Även om utländskt språk tillåts ska det alltid vara möjligt att kommunicera med svenska myndigheter på svenska." Vad är detta om inte en rättighet?

Varför är då frågan om namngivning så viktig? Namngivning är en statusfråga för ett språk och således inte i första hand en språkvårdsfråga. Detta är en viktig distinktion och ett av språkagens uttalade syften. Om myndigheter och institutioner som ytterst finansieras med svenska skattemedel, ersätter svenskspråkiga beteckningar med engelskspråkiga, framhävs engelskans tyngd och status på bekostnad av det svenska språket.

Vissa myndigheter och institutioner anser att de blir mera "internationella" och "moderna" genom namngivning på engelska. Men en klassisk regel är att de som finansierar en viss verksamhet också ska få vara med och delta i besluten. Inget politiskt parti i Sverige har gått till val på att engelska beteckningar ska ersätta svenska i fråga om myndigheter, institutioner, projekt eller arrangemang.

De engelskspråkiga beteckningarna strider mot andan i språklagen, att svenska är huvudspråk i Sverige och att svenska medborgare alltid ska ha tillgång till det svenska språket. Användningen av engelska beteckningar på myndigheter och institutioner innebär att engelska i praktiken upphöjs till officiellt andraspråk i Sverige.

Det är alltså viktigt att pröva språklagen. Naturligtvis måste man också följa upp i vilken utsträckning myndigheterna frivilligt anpassar sin språkpolicy till språklagen. Men Riksdagens ombudsmän (JO) har alltså i själva verket fått ett slags tolkningsföreträde. Summan av alla JO-beslut vad gäller gjorda anmälningar kommer i betydande utsträckning att påvisa vilken räckvidd och slagkraft, som språklagen egentligen har. Först när språklagen på detta sätt har prövats i praktiken, kommer Språkförsvaret att avgöra om – och hur - vi kommer att gå vidare.

Språkförsvarets övriga kampanjer och initiativ

Språkförsvarets verksamhet har inte begränsats till att propagera för antagandet av en svensk språklag. Av utrymmeskäl blir dock den följande redovisningen kortfattad.

2006 skickade Språkförsvaret ut ett [rundbrev till Sveriges högskolor](#) för att utröna språksituationen inom den svenska högskolan. Svaren på denna enkät fungerade som utgångspunkt för [Förslag till språkpolitik för den svenska högskolan](#) 2007.

Ett år senare antog Språkförsvaret uttalandet ["Förvara den nordiska språkgemenskapen – stärk grannspraksundervisningen"](#).

I samband med valet till EU-parlamentet 2009 skickade vi ett antal [frågor till partiernas toppkandidater](#) (Grenseforeningen i Danmark tog ett liknande initiativ, se [her](#) og [her](#)). Observera att dylika utspel från Språkförsvarets sida alltid kombineras med artiklar och insändare i samma frågor i pressen. Sammanlagt har Språkförsvaret anordnat sju seminarier och möten i Stockholm – de tre senaste i höstas handlade om svenskans ställning i EU, den nordiska språkgemenskapen och svenskans ställning i Finland. Det senare seminariet uppmärksammades även i Finland.

Språkförsvaret har hitintills fokuserat på den politiska sfären av lättbegripliga skäl. Ytterst är denna beroende av de

politiska församlingarna med riksdagen i spetsen, som väljs av medborgarna vart fjärde år, liksom att den är skattefinansierad. Engelskans ställning inom näringslivet kommer att bli betydligt svårare att angripa, men absolut inte omöjlig. Om konsumenterna anser att fel språk används i t.ex. reklamen, kommer det också att få konsekvenser för olika företags försäljning. Under 2010 kommer vi därför att agera mer systematiskt mot engelskans ställning i reklamen.

Språkförsvarets strategi och taktik

Språkförsvaret är alltså ett partipolitiskt obundet nätverk, som inte är anknutet till ett visst parti. Vi bedömer alla politiska partier utifrån deras ställningstaganden i språkpolitiska frågor; vi varken favoriserar något parti eller utnämner något parti till syndabock. Fram till valet 2006 fick den socialdemokratiska regeringen ta emot huvuddelen av vår kritik; när socialdemokraterna i samband med riksdagsbehandlingen av "Språk för alla" 2009 lade fram en motion om ett snabbt införande av svenskspråkiga e-postadresser på regeringskansliet stödde vi dem givetvis.

Dock gör Språkförsvaret vissa avgränsningar. På webbplatsen publiceras inga rasistiska, chauvinistiska eller sexistiska texter, om de inte skulle ha ett rent nyhetsvärde. I anslutning till vårt utkast till språklag skrev vi också att "*språklagens syfte är således ..., inte heller att försvaga de officiella, redan beslutade, minoritetsspråkens eller hemspråkens ställning i landet.*" Detta betyder att vi motsätter oss att svenska språket används för att trycka ner eller exkludera minoritetsspråk och hemspråk. Detta är naturligtvis riktat mot [högerextrema organisationer](#), vilket undertecknad också tog upp i en debattartikel i Vasabladet. Det hör till saken att Språkförsvaret medvetet avstod från att delta i debatten 2006 om den s.k. [blattesvenskan](#), invandrarsvenskan, i Sverige, eftersom vi inte ansåg att den utgjorde något hot mot det svenska språket

Språkförsvarets målsättning är att bidra till att vinna över 95 procent av svenska folket för försvaret av det svenska språket och isolera det fåtal som medvetet arbetar för, eller befrämjar, ett språkbyte från svenska till engelska. Det som också skiljer oss från olika språkmyndigheter, akademiska institutioner eller organisationer är att Språkförsvaret är inställt på att mobilisera gemene man; vi gör ingen skillnad på "hög" eller "låg", på akademiker eller icke-akademiker. Om någon vänder sig till oss för assistans, är vårt svar ofta: Du kan lika gärna ta ett initiativ själv. Å andra sidan är Språkförsvaret självklart berett att samarbeta med alla myndigheter, institutioner och organisationer, som delar vår målsättning, nämligen att svenska språket förtjänar att försvaras. Det spelar ingen roll om de helt delar vår analys och våra arbetsmetoder eller inte; om de är beredda att gå halva vägen tillsammans med oss mot vårt mål, är detta bra nog. Ingenting hindrar oss från att fortsätta.

Språkförsvaret utnyttjar också Internets möjligheter, går i clinch och tillämpar en "öppen diplomati". Förr i tiden skickade man ett brev till en myndighet, som besvarade brevet, och så hamnade breven oftast i en skrivbordslåda eller i en pärm, och få andra kunde ta del av brevväxlingen. Språkförsvaret lägger systematiskt ut alla brev till myndigheter och företag liksom deras svar på vår webbplats till allmän beskådan. Därför lönar det sig inte ge oss goddag yxskaft-svar. En journalist som besökte vår webbplats för första gången, läste alla brev i vårt brevarkiv och blev helt häpen över alla intetsägande svar. Vissa myndigheter och företag har dock med tiden insett att sådana svar innebär negativ publicitet och skickar därför fram högste chefen eller skriver genomarbetade och seriösa svar. Den som inte är född i farstun kontrollerar naturligtvis vilken ställning Språkförsvaret har på Google; mycket ofta hamnar sökord som återfinns på vår webbplats eller i vår blogg bland de tio första träffarna på Google.

Webbplatsen har det dubbla syftet att dels fungera som en kunskapsbank och nätbibliotek, dels dokumentera språkkampen. Numera uppdateras webbplatsen med länkar till runt 1000 dokument varje år, som sedan i förekommande fall sorteras in i ett kronologiskt arkiv, tematiskt arkiv, typarkiv eller författararkiv. Språkförsvaret prioriterar förtecknandet av dokument på svenska, danska och norska, men lägger också ut dokument på engelska, tyska, spanska och franska, och i undantagsfall på andra språk. Som sagt länkar vi till många dokument på danska, eftersom språksituationen i Sverige och Danmark i hög grad liknar varandra. Vilken relevans denna artikel har för danska förhållanden är det dock inte min sak att avgöra utan den frågan överlämnas till läsaren, om denne lyckats ta sig ända hit.

Per-Åke Lindblom, [Språkförsvaret](#)

f. d. gymnasielärare i svenska och filosofi vid Brännkyrka gymnasium i Stockholm

Läs også:

1. [Varför saknar Sverige språkstatistik?](#) Tidigare i år kritiserade EU:s expertkommitté Sverige för att inte bedriva någon officiell statistikinhämtning vad beträffar regionala språk eller minoritetsspråk. "Detta begränsar de svenska myndigheternas förmåga att planera och genomföra..."
2. [Patentspråk i EU](#) I början av november i fjol rapporterade svensk press om att EU:s medlemsstater inte hade kunnat enas om patentspråken i EU. EU-kommissionen hade föreslagit att unionens patentspråk skulle vara engelska,...
3. [Sprogrejsen](#) Språkresan er en ny svensk tv-serie på ialt otte afsnit om indvandrernes rejse ind i det svenske sprog. Den sendes på SVT1 søndage kl 22 og genudsendes tirsdage kl 11...
4. [Älvdalsk: Et kontant sprog](#) En pige og syv drenge i afgangsklassen (9.) i Älvdalen i Dalarna modtog i forrige uge 6.000 svenske kroner hver for at kunne det lokale minoritetssprog älvdalsk. Det er et...

Tagget med: [betænkning](#), [borgerlige partier](#), [domæne](#), [domænetab](#), [engelsk](#), [erhvervslivet](#), [Finland](#), [flersprogethed](#), [Fredrik Lindström](#), [fremmedsprog](#), [historie](#), [hovedsprog](#), [højere uddannelser](#), [låneord](#), [lingua franca](#), [lov](#), [lovforslag](#), [minoritetssprog](#), [netværk](#), [nordisk sprogforståelse](#), [officielle sprog](#), [på svenska](#), [regering](#), [skolevæsenet](#), [Socialdemokraterne](#), [Språkförsvaret](#), [Sprogpolitik](#), [svensk](#), [Sverige](#), [undervisningssprog](#), [unge](#)

6 kommentarer

Laurits

9. februar 2010 • 14:58

Förlåt, jag orkade inte läsa hela artikeln. För mycket text.

Men mitt blick fastnade på det här uttrycket:

“Den som inte är född i farstun...”

Jag tror inte vi nåt liknande uttryck på danska.

Alltså, vad betyder det att nån är född i farstun?

Och, kanske mera intressant, varifrån kommer det?

Svar

David

9. februar 2010 • 18:05

Jag måste säga att jag kraftigt ogillar tonen i mycket av Språkförsvarets retorik när det gäller engelskans inflytande. Jag störs inte av att “svenska idrottsklubbar skaffar sig namn i stil med ‘Hawks’ i stället för ‘Hökar’”, för att ta ett exempel från hemsidan. Att döpa en hockeyklubb till “Frölunda Redhawks” istället för till “Frölunda Rödhökar” är att kommunicera ett budskap, som inte skulle gå fram på samma sätt om det skrevs på svenska. Budskapet är att man identifierar sig med nordamerikanska hockeyklubbar (och klubbar inom andra sporter) och deras värderingar och kultur: professionalism, show, skicklighet och kanske t.o.m. franchisesystemet. Hade man istället valt att kalla sig för “Hökarna” hade man inte kommunicerat dessa värderingar. Liknande klubbnamn på svenska hittar vi främst inom speedwayen, som är en sport med något andra kulturella associationer.

Att begära att TV-program som finansieras av skattemedel ska innehålla en viss andel filmer på svenska och inte mer än en tredjedel filmer på engelska kan verka lovvärt. Men jag säger det rakt ut: detta är ett led i en kulturkamp, riktad mot en urban ungdomsgeneration som i kulturella sammanhang i stora drag är tvåspråkig, för vilken svenskan är förstaspråket men engelskan likväl nödvändig för vår identitet. När Språkförsvaret framgång med kraven på denna front kommer de reaktionära och ungdomsfientliga positionerna att flyttas fram i generationskriget. Vad är nästa steg, Per-Åke Lindblom? Att förbjuda privata företag att göra reklam på engelska? Och nästa då? Att kräva att tidningar måste ha en viss andel av sitt redaktionella material på engelska? Eller att införa straffskatt på engelskspråkiga böcker, filmer och musik? Eller att sortera ut sånt material från kommunbiblioteken, om det anses ta upp en för stor andel av litteraturen i ett visst ämne? Eller att förbjuda elever från att använda för många engelska uttryck på rasterna?

Näväl. Förslaget är i alla fall uddlöst, eftersom det enda resultatet av att tvinga SVT och TV4 att minska antalet filmer på engelska skulle vara att driva bort unga tittare till andra kanaler.

Som tur är har ju dock de flesta råd med andra kanaler – vi har en valmöjlighet som gör att Språkförsvarets ingrepp i public servicemediernas redaktionella frihet visserligen inte blir mindre oförsvarligt men dock undanröjer det totalitära hotet. Värre är det dock för skolorna, där man vill förbjuda IB och andra engelskspråkiga program rakt av. Därmed smäller man dörren rakt i ansiktet på de begåvade unga killar och tjejer för vilka IB kan vara en väg bort från folkhemmet och ut till en värld som är så mycket större än ankdammen Sverige, om de inte råkar tillhöra en mycket liten förmögen elit vars föräldrar har råd att betala undervisningen själva. Att vissa ungdomar skulle vilja gå IB för att de därmed skulle ha bättre chans att komma in på ledande engelskspråkiga universitet som Harvard och Oxford verkar inte ha förespeglat varken Språkförsvaret, Olle Josephson eller andra som tror sig veta bättre än ungdomarna och deras föräldrar vilken undervisningsform som passar dem. IB är inte bara en bra skola med engelska som undervisningsspråk. Den bygger också upp en profil hos eleven som gör det möjligt att uppfylla de högt ställda krav på en “välrundad personlighet” som ställs av ledande amerikanska colleges. Detta kan man annars inte få i Sverige idag. Så enkelt är det. Men Språkförsvaret tycker att medan elitens barn gott kan komma hur långt som helst ska Medelssvenssons barn stanna hemma, trots att inget av världens 50 bästa universitet, KI undantaget, ligger i Sverige. Visst kan man gå på vanligt svenskt gymnasium och söka till ett utländskt elituniversitet, men det är betydligt mycket svårare. Det är regressiv fördelningspolitik när den är som allra värst.

Gud vad arg jag blir, men nu har jag i alla fall fått skriva av mig.

PS. Jag har inte själv gått IB, inte heller anser jag själv Sverige vara en ankdamm, men jag sympatiserar med de som gör det.

Svar

Per-Åke Lindblom

9. februar 2010 • 18:38

Laurits,

du hittar uttrycket här: http://sv.wikipedia.org/wiki/Lista_%C3%B6ver_svenska_idiomatiska_uttryck. Att vara "född i farstun" betyder " En obegåvad, tafatt eller ointelligent person. Ofta som förtydligande om någon person som i en första anblick verkar småkorkad men som tvärtom är mycket begåvad; 'Han/hon är inte född i farstun precis' det vill säga mycket begåvad."

"Farstu" (eller "farstuga", "förstuga"), närmast innanför ytterdörr beläget rum, utanför boningsrum eller kök. Bondgårdar och torp på landsbygden i Sverige byggdes ofta tidigare med förstuga; det är inte detsamma som hall eller tambur, eftersom detta mellanliggande rum oftast var oeldat. Därför var det knappast lämpligt att födas i farstun, även om det verkar mycket överdrivet att det skulle ha några bestående, negativa konsekvenser.

Om du vill läsa en kortare text om Språkförsvaret, läs "Förslag till programförklaring" – <http://www.sprakforsvaret.se/sf/index.php?id=28>

Svar

Olle

9. februar 2010 • 22:41

David

Det är klart att det är en kulturkamp! I språket finns en stor del av kulturen, och den kultur som just nu gör sig bredast, störst och vackrast är den angloamerikanska, för den har stora, stora mediaresurser, inte minst vad gäller värderingsskapande filmer och TV-serier. Det som syns mest måste ju vara bra, och är det bra syns det ju mest... Vilket skulle bevisas. Eller?

Nej, så enkelt är det inte. Mycket får inte synas.

Varför skulle förresten så otroligt många svenskar komma in på just Harvard eller Oxford? Hur många var det i år? Hur realistisk är tanken? Eller är det känslan av att man alltid skall kunna vinna på Lotto fast det finns en miljon lotter i det stora lotteriet? Men det finns ju fler universitet, med andra språk, och de är kanske inga dumskallar där heller ...

Nej, litet mer balans vore på sin plats. Finns det inga bra universitet i Europa, som kanske inte råkar ha engelska som huvudspråk??? Görs det inga sevärdar filmer i Frankrike, Tyskland, Ryssland, Spanien, Italien, Danmark, Norge o.s.v.? Uppenbarligen inte , för de syns ju inte...(!) Och varför syns de inte? Jo, därför att en stor stark effektiv amerikansk distributionsapparat gör så att vi knappt kan välja.

Jag är klart för valfrihet, men inte för så begränsad valfrihet som nu med tanke på olika länders folkmängd och kulturella produktion. Sedan länge känns väldigt mycket väldigt "engelskårigt", vilket inte minst visas av officiell statistik. Snacka om ankdamn!

Svar

Per-Åke Lindblom

13. februar 2010 • 15:41

Jag har skrivit ett längre svar till signaturen David i Språkförsvarets nätdebatt <http://sprakforsvaret.bloggagratist.se/2010/02/13/2536862-ar-kampen-for-att-forsvara-svenskan-ett-generationskrig/>, eftersom det är för långt att publiceras i ett kommentarfält.

Svar

Bjørn A. Bojesen

17. februar 2010 • 00:24

Spændende debat, der bestemt også er aktuel her i Danmark!

Hvordan skal vi oversætte
'Att vara "född i farstun"
til dansk?

"At være et Guds ord fra landet"?

Svar

Skriv en kommentar

Navn (kräves)

E-mail (kräves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.